MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖ
Erityisasiantuntija Janne Pitkänen 15.3.2024
Lainsäädäntöneuvos Teemu Nikula

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle

Maa- ja metsätalousministeriön vastine eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle toimitettuihin asiantuntijalausuntoihin (HE 5/2024)

Yleistä

Valiokunnalle toimitetuissa asiantuntijalausunnoissa kannatettiin hallituksen esitystä. Tältä osin maa- ja metsätalousministeriöllä ei ole lausuttavaa. Maa- ja metsätalousministeriö ottaa tässä vastineessa kantaa ainoastaan kriittisiin huomioihin ja muutosehdotuksiin.

Suomen luonnonsuojeluliiton lausunto

Suomen luonnonsuojeluliiton lausunnossa todetaan villisikapolitiikan jatkosta seuraavaa:

”Esitystä perustellaan afrikkalaisen sikaruton torjumiseksi. Tauti on toki vakava ja sen taloudelliset riskit suuret. Tämä näkökulma on kuitenkin hallinnut maamme villisikapolitiikkaa täysin yksipuolisella tavalla. Sitä kuvaa, että villisikatyöryhmään ei kutsuttu yhtään ympäristöjärjestöä edes kuultavaksi. Villisikaa on aika pohtia afrikkalaista sikaruttoa laajemmin. Todennäköisin taudin leviämiskanava Suomeen on kuitenkin ihmisen toiminta. Villisika on meille luontaisesti tullut laji eli tulokaslaji, eikä ihmisen siirtämä vieraslaji. Se tulee ilmastonmuutoksen myötä vakiintumaan osaksi luontoamme. Se on myös kiinnostava riistalaji. Näistä syistä myös luontojärjestöt tulee jatkossa ottaa mukaan villisikakeskusteluihin.”

Maa- ja metsätalousministeriön vastine

Maa- ja metsätalousministeriö asetti 28.4.2022 villisikatyöryhmän (VN/28030/2020). Työryhmän tavoitteena oli päivittää Suomen villisikakannan hoidon ja hallinnan linjaukset, erityisesti ottaen huomioon afrikkalaisen sikaruton (ASF) leviämisen estäminen. Työryhmän tehtävänä oli arvioida vuonna 2015 valmistuneen Villisikatyöryhmän mietinnön päivittämistarpeita (Maa- ja metsätalousministeriön työryhmämuistio 2015:1). Tehtävänä oli selvittää edelleen tarkemmin Suomen villisikakannan tilannetta ja linjata toimenpiteet, joiden avulla kantaa hoidetaan ja sen tilannetta hallitaan metsästyslainsäädännön ja eläintautilainsäädännön nojalla, ottaen huomioon erityisesti ASF:n leviämisen estämiseksi tarvittavat toimenpiteet.

Nyt kyseessä oli siis mietinnön päivitys, ei kokonaan uusi mietintö tai kannanhoitoa laajemmin käsittelevä kannanhoitosuunnitelma. Koska kyseessä oli aiemman mietin-

nön päivitys, myös työryhmän kokoonpano oli pääosin sama kuin aiemmassa työryhmässä. Aiempaan nähden työryhmään oli pyydetty lisäksi edustajat Luonnonvarakeskuksesta, Suomen sikayrittäjät ry:stä ja Kaakkois-Suomen alueellisesta riistaneuvostosta. Aiemmassa työryhmässä mukana ollut Eläintautien torjuntayhdistys ETT ry oli kutsuttu kaikkiin kokouksiin asiantuntijana.

Työryhmän asettamisen tarkoitus oli ensisijaisesti sianlihantuotannon turvaaminen estämällä ASF:n leviäminen, linjaamalla toimenpiteet joiden avulla villisikakantaa hoidetaan ja sen tilannetta hallitaan metsästyslainsäädännön ja eläintautilainsäädännön nojalla, ottaen huomioon erityisesti afrikkalaisen sikaruton leviämisen estämiseksi tarvittavat toimenpiteet.

Käytännössä tämä edellytti riistahallinnon ja eläintautien torjunnan viranomaisten ja asiantuntijoiden sekä erityisesti metsästäjäjärjestöjen sekä maanomistajien ja elinkeinon osallistamista ja sitouttamista toimenpiteisiin. Suomalaisen metsästyslainsäädännön perusta on maanomistukseen sidottu metsästysoikeus. Metsästys ja riistakannan hallinta ovat siis luonteeltaan maanomistukseen sidottuja oikeuksia ja siten lähtökohtaisesti maanomistajan päätösvallassa olevaa vapaaehtoista toimintaa. Maanomistajaa/metsästysoikeuden haltijaa ei voida pakottaa minkään lajin metsästykseen.

Maa- ja metsätalousministeriö on työryhmän työssä huomioinut, että metsästyslain 20 §:n mukaisesti metsästystä on harjoitettava kestävän käytön periaatteen mukaisesti ja siten, että riistakantaa – tässä tapauksessa myös villisikakantaa - ei vaaranneta. Metsästyslainsäädännöllä kuitenkin rajoitetaan metsästystä siinä määrin kuin on tarpeen varmistaa, että metsästystä harjoitetaan kestävän käytön periaatteen mukaisesti, riistaeläinkannat eivät vaarannu, luontoa ei tarpeettomasti vahingoiteta eikä eläimille tuoteta tarpeetonta kärsimystä. Tämän tavoitesäännöksen periaatteen huomioimisesta työryhmän työssä on huolehdittu ministeriön erätalousyksikön virkamiesedustajien toimesta. Työryhmän työhön ei siksi ennalta arvioitu liittyvän erityisiä luonnonsuojelullisia kysymyksiä, jotka edellyttäisivät luonnonsuojelujärjestöjen osallistamista.

Metsästäjäliiton lausunto

Metsästäjäliiton lausunnossa todetaan muun muassa seuraavaa:

”Yötähtäinten ohella myös liikuteltavan valon käyttö, kuten taskulamppu, voisi villisialle olla sallittua, joka on selvästi yötähtäimiä halvempi vaihtoehto metsästäjälle. Vaikka villisika välttää liikuteltavaa valkoista näkyvää valoa verrattain herkästi, se kestää markkinoilla olevien vihreiden tai punaisten kohdevalojen keilaa kohtuullisesti. Vaikka liikuteltava valo on yötähtäimiin nähden hyödyltään heikompi, olisi se edullisuutensa vuoksi useamman saatavilla.”

Maa- ja metsätalousministeriön vastine

Maa- ja metsätalousministeriö kannattaa metsästäjäliiton ehdotusta ja esittää asiasta säädettävän metsästyslain 33 §:n 3 momentissa alla ehdotetulla tavalla:

”Edellä 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetusta kiellosta ja 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetusta keinotekoisen valonlähteen käytön kiellosta voidaan kuitenkin poiketa villisian metsästyksessä.”

”Undantag från förbudet enligt 1 mom. 4 punkten och från förbudet mot användning av artificiella ljuskällor enligt 1 mom. 5 punkten kan dock göras vid jakt på vildsvin.”

Perustelut:

Nykytilanteessa keinotekoisen valonlähteen käytön kiellosta voidaan poiketa käyttämällä kiinteää keinovaloa villisian metsästyksessä ruokintapaikalla. Esityksen mukaan villisian metsästyksessä voitaisiin käyttää keinovaloa, kuten esimerkiksi taskulamppua tai aseeseen kiinnitettävää valonlähdettä, ilman rajoitteita. Muutoin sääntely vastaisi hallituksen esitystä (HE 5/2024).

Keinovalon laajemmalla käytöllä voidaan jossain määrin tehostaa villisian metsästystä. Vaikutus on kuitenkin todennäköisesti vähäinen, koska yleensä eläimet säikkyvät liikkuvaa valoa. Toisaalta keinovalo on edullisuutensa vuoksi useamman metsästäjän saatavilla. Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että keinovalon käyttöön liittyvässä viestinnässä on painotettava metsästäjän vastuuta metsästyksen turvallisuudesta. Metsästys ei saa aiheuttaa vaaraa tai vahinkoa ihmiselle tai toisen omaisuudelle.